

YERYÜZÜ YAZILARI

CİLT : 1

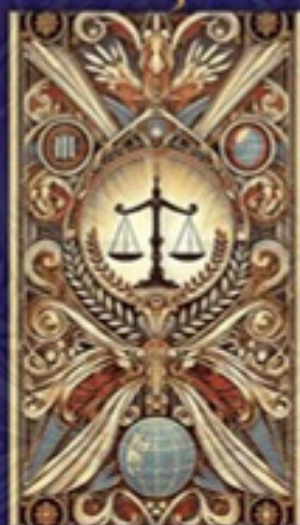
SAYI : 5

Eğitim ve Bilim için
Düşle

Emek ve Halk için
Düşle

Tarih ve Toplum için
Düşle

Kültür ve Sanat için
Düşle

ANTİK VE MODERN ÜTOPYALAR

Melek Cappelletti

**Miletli Hippodamos'ta
Demokrasi ve Sosyal Mimari ?**

1

Miletli Hippodamos'ta Demokrasi ve Sosyal Mimari ?

Miletli Hippodamos, antik mimarlık ve şehir planlama tarihinde önemli bir yere sahiptir. Aristoteles'in inandığı gibi, icat etmese bile, en azından Yunan dünyasında sokakların dik açılarla kesişmesi ve böylece şehri bir dizi paralelkenara bölmek zorunda olduğu şehir planlama sisteminin yayılmasından sorumludur.

Lucania'daki Thurium kolonisi, Hippodamos'un kendisi tarafından bu sisteme göre düzenlenmiştir.

Öte yandan, Schuhl'u izleyerek Aristophanes'in " Kuşlar " adlı eserinde sunduğu Meton'un Hippodamos ile özdeşleştirildiği fikrini kabul edersek, Hippodamos'un da bu sistemi (Aristoteles'in söylediği gibi $\nu\acute{\xi}\omega\tau\epsilon\rho\omicron\nu\ \kappa\alpha\iota\ \pi\omicron\theta\acute{\alpha}\mu\chi\iota\omicron\nu\ \tau\rho\omicron\pi\omicron\nu$) Hititler tarafından kullanılan dairesel sistemle uzlaştırmaya çalışmış olacağı sonucu çıkar. Böylece, şehir planlama alanında, daireyi kareleştirme gibi zor bir sorunu ve bazılarının göre Batı'yı Doğu ile uzlaştırma gibi daha az zor olmayan bir sorunu ele almış olurdu.

Aristoteles ayrıca ona Pire'deki ticari bölgenin inşasını atfeder , bu haber daha sonraki bazı yazarlar, örneğin İskenderiyeli sözlükbilimciler Hesychius ve Harpocrates ve diğerleri tarafından da ele alınmıştır. Bu Atina bölgesinin pazar meydanı onun adını taşıyordu.

Ancak bu mimar, görkemli ve geometrik olarak kusursuz şehirler planlamakla yetinmiyor. Aynı zamanda, uymaları gereken ideal rejimi de ana hatlarıyla belirtmeyi amaçlıyor. Bir yandan dikdörtgen sistemi tanıtır Pire ve Turicum'un planlarını çizerken, diğer yandan aynı matematiksel ruhla, tam bir düzenlilikle yapılandırılmış bir toplumsal sistem tasarlıyor.

Aristoteles, kendisinin devlet adamı olmadan siyasetle ilgilenen ilk kişi olduğunu söyler. Bu anlamda, kendisinden önceki filozofların toplum ve devlet sorunlarından tamamen habersiz oldukları anlamına gelmese de, Yunanistan'ın ilk siyaset teorisyeni olarak kabul edilebilir. Daha spesifik olarak Kalkedon'lu Phaleas ile birlikte Platon'un ütopyasının öncülü olarak kabul edilebilir .

Gerçekten her ikisinde de Platon'un Devlet'ine benzeyen birkaç başka unsurun yanı sıra , Toplum'u ideal bir şemaya göre yeniden düzenleme çabası vardır.

Aristoteles'e göre, Kalkedonlu Phales, Dünya'nın eşit bir şekilde dağıtılmasını öneren ilk kişiydi, her ne kadar Platon'un komünizminden henüz uzak olsa da, onun gibi, sınıf mücadelelerinden kaçınmayı ve Devleti içeriden sağlamlaştırmayı önermişti.

Hippodamos'ta, özellikle çeşitli bir içerikle de olsa, "cumhuriyet" in klasik üçlü yapısı önceden haber verilir.

Aslında, ona göre ideal bir şehir, üç sosyal sınıfa (üç meslek grubu) ayrılmış on bin nüfusa (ne daha fazla ne de daha az) sahip olmalıydı: zanaatkarlar, çiftçiler ve savaşçılar.

Bu son sınıf, Platon'un ütopyasında tutkulu ruhla ilişkili olan ikinci sınıfa karşılık gelir. Hippodamos'un ilk iki sınıfı, yani üreticiler, Platon için şehvetli ruhla ilişkili olan üçüncü sınıfı oluşturacaktır. Ancak, Platon'un Devletin başına koyduğu sınıf, yani filozof-yöneticiler veya mükemmel koruyucular sınıfı eksiktir.

ANTİK VE MODERN ÜTOPYALAR

Belki de Hippodamus, mimarlık ve felsefeyi kendisi icra etmesine rağmen, entelektüelliğin, kendi başına, Devlet içinde bir meslek oluşturabileceğini veya daha da azı, bir sınıf farkı oluşturabileceğini düşünmediği için. Öte yandan, Platon'un sınıflarının, Hippodamus'ta durum böyle görünmeyen, katı hiyerarşik gruplar olduğunu belirtmek gerekir. Gerçek şu ki, hukuki-politik açıdan bakıldığında, sınıflar, daha sonra göreceğimiz gibi, tam bir eşitlik düzlemindedir ve bu anlamda Platoncu ve Hippodamosçu mimari arasında, bir akropolün etrafına kurulmuş bir şehir (ki bu, Aristoteles'e göre, oligarşilere uygun bir kentsel planlama türüdür) ile ovaya yayılmış bir şehir (ki bu, aynı Stagirit'e göre, demokrasilerin tipik örneğidir) arasındaki farkla aynı fark vardır.

Hippodamos'a göre tüm topraklar üç bölüme ayrılacaktır: biri kutsal bölüm, diğeri kamu bölümü ve üçüncüsü özel mülktür. İlk baharın ürünleri tanrılara, yani kültün desteklenmesine, ikincisi savaşçılara, üçüncüsü ise doğrudan onu işleyenlerin, yani çiftçilerin arasında mülk olarak paylaşılacaktır. Burada da Platon'un Devlet'indeki mülkiyet rejimiyle açık bir benzerlik ortaya çıkmaktadır : Ortak veya kolektif mülkiyet ile özel mülkiyet arasında ayırım yaparken, Platon'un Devlet yapısına Kalkedonlu Phaleas'tan çok daha yakındır; çünkü onun gibi o da bir sınıfın özel mülkiyete sahip olduğuna, diğerrinin ise katı bir mal topluluğuna uyması gerektiğine inanmaktadır.

Ceza hukukunun türleri açısından bile, Hippodamos üçlü sistemi uygulamaya devam etmektedir. Nitekim, kanunen cezalandırılabilen tüm suçlar genellikle üç kategoriye ayrılır: yaralama, zarar verme veya adam öldürme.

Onları yargılamak için tek bir mahkeme yeterli değildir; kötü yapılmış gibi görünen kararların son çare olarak getirilebileceği ikinci bir mahkeme kurulması gerekir. Bu üst mahkemenin yargıçları, toplum yaşamının sorunları konusunda geniş deneyime sahip yaşlılar, yani kişiler olacak ve oylama yoluyla seçileceklerdir. Hem temyiz mahkemeleri kurma fikri hem de yargıçların seçilme usulü, Hippodamos'un Yunan hukuk düşüncesine özgün katkıları olarak kabul edilebilir.

Ancak bu alandaki en önemli ve derin katkısı, yargıç ile hukuk arasındaki ilişkiye dair anlayışında yatmaktadır. Hippodamos, yargıcın özgürlüğünü, en azından yargıda basit bir çelişkili ayrışmaya izin vermeyecek ölçüde genişletme eğilimindedir.

Ona göre, bunun her zaman üçlü bir anlamı olabilir: tam kınama, tam af veya kısmi kınama (ve af).

Orta yol veya üçüncü olasılık, yargıcın yasa yaratma faaliyeti için alanı açar ve bu anlamda Miletoslu, bize özgür hukukun ilk uzak öncüsü olarak da görünür. Hippodamus, af ve kınama arasında basit ve açık bir şekilde seçim yapmaya zorlanan yargıçların, af ve buna bağlı olarak kınamanın yalnızca kısmi olabileceği birçok durum olduğu için, çoğu zaman yeminlerini bozmaya zorlandıklarını söyler. Şimdi, bu taraflılığın nasıl ve ne ölçüde olacağı mantıksal olarak yargıcın yargısına bırakılmıştır ve bu şekilde yasa koyucunun eylemini tamamlamaktadır.

Ancak Hippodamos'un fikirlerini bir bütün olarak ele aldığımızda daha da dikkat çekici ve aşkın bir noktayla karşılaşırız. Aristoteles'e göre, ideal Milet devletinde tüm yöneticiler, sınıflarına bakılmaksızın vatandaşların oyuyla seçilmelidir. Böylece Hippodamos, genel oy hakkının ilk teorisyeni ve savunucusu olarak karşımıza çıkar ve genel oy hakkı demokrasiyle eşdeğer olduğu ölçüde, Batı demokrasisinin de ilk ideoloğu olur. Bu bakış açısından, Platon ile karşıtlık, toplumsal örgütlenme ve mülkiyet sistemiyle ilgili çakışmalardan önceki kadar açıktır. Ona göre, hükümetin işlevi doğası gereği bir sınıfa atanmış olup yönetilenlerin onayıyla hiçbir ilgisi yokken, Hippodamos, ilke olarak, tüm siyasi olanakları tüm vatandaşlara açar, çünkü herkes (savaşçılar, zanaatkarlar ve çiftçiler) eşit olarak seçebilir ve seçilebilir.

ANTİK VE MODERN ÜTOPYALAR

Aynı karşıtlık, yasaların karakteri ve doğası için de geçerlidir. Platon, ütöpik şehrini yönetecek temel yasaları Devletin ve insan ruhunun doğasından türemiş olarak görürken ve dolayısıyla gerekli ve değişmez olarak görürken , Hippodamos bunların hepsinin değişebileceğine ve iyileştirilebileceğine inanır. Önerdiği yasalardan biri de, Devletin yasalarını iyileştirme projesi sunan herkesin bu projeye ödüllendirilmesi gerektiğidir. Öte yandan, Aristoteles'in sağladığı verilere dikkat ederek, Hippodamos'a göre yargıçların yalnızca kamu işleri ve yabancıların işleriyle değil, aynı zamanda yetimlerin işleriyle de ilgilenmeleri gerektiğini biliyoruz.

Bu, Platon'un aksine, ailenin varlığını ve dolayısıyla ebeveynlerin çocukları üzerindeki haklarını (ve görevlerini) kabul ettiğİ anlamına gelir; zira Devlet, yalnızca ebeveynlerin ölümü durumunda müdahale etmelidir. Ve bu hakları (ve görevleri) kabul eder ve özellikle savaşçılar için bile Platon'a karşı çıkar; zira Aristoteles'in açıkça belirttiğİ gibi, savaşta ölenlerin çocuklarının kamu hazinesinden karşılanması önerir.

Savaşta ölenlere karşı duyulan bu minnettarlık duygusunun ifade ediliş biçimi bile olumlu ve faydacı bir tutumu göstermektedir: Bu, onlara sunaklar dikmek veya ilahi onurlar sunmakla ilgili değildir, ancak onların torunlarının refahı ve eğitimiyle ilgili endişe duymakla ilgilidir.

Bir yandan Hippodamos'un ütopyasının önemli benzerlikler sunduğunu, diğer yandan da Platoncu ütopyayla, yani Helenistik antik çağın par excellence ütopyasıyla önemli karşıtlıklar içerdiğini görüyoruz.

Elbette, tesadüfleri Miletosluların Platon üzerindeki kısmi etkisiyle açıklamaya çalışılabilir, ancak böyle bir açıklama salt varsayımlara dayanması bir yana, bu, karşıtlıkları açıklamayacağı gibi, Platon'un veya Hippodamos'un düşüncelerine de pek ışık tutmaz. Bunu yapmak için, Hippodamos'u Platon öncesi dönemin çeşitli felsefi akımları bağlamında ele almak gerekir.

Frabicius gibi bazı yazarlar, Aristoteles'in bize verdiğİ karakterizasyona dayanarak Hippodamos'u bir proto-sofist olarak görme eğilimindedir.

Hermann, Aristoteles'in eleştirisini ve özellikle de Hippodamos'un sınıfların üçlü ayrımındaki çelişkiye dikkat çekmiş olmasını benzer bir şekilde hesaba katmış olduğundan, Miletosluyu bir sofist olarak görmeye meyilliydi. Bu görüşünü, Hippodamos'un kronolojisine ve Gorgias, Hippias vb. gibi felsefeye katkıları çok parlak olmasa da dil bilgisi, retorik vb. gibi bazı belirli sanat ve bilimlerde kayda değer ilerlemeler kaydeden kişilerle ortak özelliklerine dayandırabileceğine inanıyor.

Stagirit'in Hippodamos portresinin bazı özellikler bakımından bazı Sofistlerinkiyle örtüştüğü doğrudur. Kendini yalnızca bir doğa filozofu, politikacı ve mimar olarak sunmakla kalmayıp, aynı zamanda üstün olma arzusuyla uzun saçları, değerli süsleri ve kış ve yaz için aynı sade, sıcak giysileriyle abartılı kıyafetler giyen bu adam, örneğin Olimpiyat Oyunları'nda kendini sunduğunda, bize Elisli Hippias'ın kendine özgü kişiliğini hatırlatmaktan kendini alamıyor. Ancak bu, açıkça görüldüğü gibi değil, somut sonuçlar çıkarmanın zor olduğu belirsiz bir benzetmedir.

Hatta K. Freeman'in, Thuri'de bu gelenekleri edinen ve daha sonra Atina'ya dönen Hippodamos'un Aristophanes tarafından Bulutlar'da bir "sofist" olarak anıldığı varsayımını kabul etsek bile , bu onun gerçekten bir sofist olduğunun kanıtı olmazdı, çünkü herkesin bildiğİ gibi, Aristophanes için Sokrates de bir Sofistti.

ANTİK VE MODERN ÜTOPYALAR

Melek Cappelletti

**Miletli Hippodamos'ta
Demokrasi ve Sosyal Mimari ?**

2

ANTİK VE MODERN ÜTOPYALAR

Kronolojik verilere gelince, bunların hiçbir şekilde bir argüman olarak kullanılamayacağı açıktır; çünkü Hippodamos'un (MS 500 doğumlu) Perikles'in ve dolayısıyla Protagoras, Gorgias, Hipplias, Prodikos, Antiphon, Kritias, Thrasymakhos vb.'nin çağdaşı olduğu doğru olmakla birlikte, aynı zamanda Sokrates'in ve hatta Demokritos, Arkealos, Anaksagoras ve Apolloniali Diogenes'in de çağdaşı olduğu doğrudur. Bütün bunlara rağmen, Italo Lana'nın yargısı bu bakımdan çok doğru görünüyor: "Aristoteles'in onu tanıdığı şematik ve tamamlanmamış biçimde saf."

Çoğu yazar, şüphesiz daha iyi sebeplerle, Hippodamos'u bir Pisagorcucu, ya da en azından Pisagor okuluyla bağlantılı bir düşünür olarak görme eğilimindedir. Örneğin, Mondolfo onu bu okulla bağlantılı yazarlar arasına dahil eder ve Donati, lafı daha fazla uzatmadan, onun siyasi doktrinlerinin Pisagorculuğu temsil ettiğini varsayar.

Gerçekten de, Aristoteles'in Hippodam ütopyasına ilişkin açıklamasını okumak, 3 sayısının (kentsel karşılığı 90 derecelik açıdır) baskın rolünü hemen fark etmek için yeterlidir; ve bu neredeyse takıntılı ısrarın ancak sayıyı her şeyin özü olarak görenler, özellikle de Pisagorcular tarzında üç sayısına mistisizm uygulayanlar tarafından açıklanabileceği ve haklı gösterilebileceği açıktır.

Ancak bu gerçeği bir kenara bırakıp, Devlet ve Toplum konusundaki Pisagor öğretisinin içeriğine dönüp, bunu Hippodamos öğretisiyle karşılaştırsak, birçok noktada bir karşıtlık kurmamız zor olmayacaktır.

Sürekli olarak gözden geçirilmeye tabi bir yasalar bütünü fikri, Hippodamyan düşüncesinin açıkça ilerici bir özelliğidir ve Pisagorcuların hukuksal muhafazakârlığıyla tamamen çelişir. Aslında, miras kalan yasa ve gelenekleri, diğer halklarınkinden daha kötü olsalar bile, korumayı gerekli görmüşlerdir.

Bu nedenle, tüm Pisagor pedagojisi, genç insanlara vatanın yasalarına karşı koşulsuz bir saygı ve mutlak bir hürmet aşılama ihtiyacından esinlenmiştir.

Hippodamos'un hukuki ilerlemeciliği, açıkça demokratik siyasi anlayışının bir tezahürü veya sonucundan başka bir şey değildir. Pisagor aristokratizmine (ki kökleri belki de bilge yönetim fikrine ve tartışılmaz otoritesine dayanan felsefi-dini topluluğun yapısında bulunmalıdır) karşı hiçbir şey, tüm sosyal sınıflardan vatandaşların yalnızca seçilebildiği değil, aynı zamanda devletin tüm makamlarına seçilebildiği evrensel oy hakkına dayalı bir sistemden daha fazla karşıt olamaz.

Hippodamos geniş çapta açık ve demokratik bir polis idealini hayal ederken, gerçek bir siyasi parti kuran ve Magna Graecia kentlerinde önemli bir nüfuz elde eden Pisagorcular, Zeller'in deyişiyle, güçlerini "kati bir şekilde aristokratik olan antik Dor devlet örgütlenmesi anlamında" kullandılar.

Şimdi, genel anlamda, burada Hippodamos ile Pisagorcular arasında işaret edilen karşıtlıkların, daha önce Hippodamos ile Platon arasında ele aldığımız karşıtlıklarla aynı olduğu açıktır.

Karşılaştırmalı analizde ısrar edersek Platon ile Hippodamos arasındaki ortak unsurların genel olarak Hippodamos ile Pisagorcular arasında da ortak olduğunu görürüz.

Belirli toplumsal sınıflar için komünist bir mülkiyet sistemi fikri, ona (ve Platon'a) Pisagorcucu topluluklar sisteminden ilham almış olmalı. Bunlarda, en yüksek rütbeli üyeler tüm mülkiyetlerini ortak tutuyorlardı. Daha düşük rütbeli olanlara, özellikle de dışsal müritlere ise özel mülkiyet izni veriliyordu.

ANTİK VE MODERN ÜTOPYALAR

Ve Zeller'in gözlemlediği gibi, bu olguya dair sahip olduğumuz sayısız tanıklığın hiçbirinin en eski kaynaklara ait olmadığı doğru olsa da bu, onun kendi düşündüğü gibi, Platoncu öğretinin Pisagorculara atfedilmesi anlamına gelmez; çünkü ne Ksenophanes, ne Herakleitos, ne Sakızlı İon, ne Epicharmus, ne Alemaeon, ne Aiskhylos, ne Herodot, ne Demokritos, ne Platon'un kendisi, ne de en eski yazarlardan hiçbiri bize bunun tersini anlamamızı sağlamaz. Dahası, Zeller ile birlikte Pisagorcu yaşam biçiminin en eski tanımı olarak kabul edebileceğimiz Platon'un Devlet'indeki pasaj bile , Pisagorcu komünizmi hakkında açıkça hiçbir şey söylemese de, Pisagor'u bize Homeros'a karşı mükemmel bir eğitimci olarak sunduğu andan itibaren, Truva kahramanlarının bireyciliğine karşı Pisagorcuların toplumsal ve sosyalist tutumunu örtük bir şekilde yüceltiyor gibi görünüyor.

Platon'dan önce Pisagor'un Sparta'nın kurumları ve rejimiyle ilgilendiğini belirtmek önemlidir.

Hippodamus'un Thurium'un kurucularına eşlik etmiş olması, onun orada Pisagor fikirleriyle temas kurmuş olma olasılığını da göstermektedir; bu fikirler hâlâ canlı olmalı ve Magna Graecia'nın birçok şehrinin kurumlarında kısmen vücut bulmuş olmalıdır. Ama üç sayısına verilen önem, siyasal bir mimari yaratma çabasını ima ettiği ölçüde, karşımıza Pisagor etkisindeki Hippodamos'u çıkarır.

Pisagorculuğun dışında Yunanistan'da ve onun dışında bir sayı mistisizmi (ki bunun yayılma merkezi Mezopotamya gibi görünüyor) olduğu doğrudur; bu durum G. Furlani ve A. Rey tarafından da kanıtlanmıştır.

Üç sayısının mistisizminin yalnızca Pisagorculuğa özgü olmadığı da doğrudur; bazı yazarlar bunu kültürel evrimin oldukça ilkel aşamalarında kabul ederken, diğerleri bunu Hristiyanlıktaki Teslis dogmasının kökenlerine kadar genişletirler. Özellikle, Mondolpo'nun da belirttiği gibi, Anaksimandros'un kozmolojisi ve astronomisinde bile üç sayısına olan düşkünlüğünün belirtilerinin bulunduğu göz ardı edilemez. Lana'nın da iddia ettiği gibi, bu unsurun Hippodamos tarafından İyon spekülasyonlarından ödünç alınmış olması da imkansız değildir . Ancak durum böyle olsa bile, üçün baskınlığı fikri başlangıçta ona Anaksimandros'un astronomik sistemi tarafından önerilmiş olsa bile, böyle bir fikrin İyon felsefesinin kendisinde değil, daha ziyade her şeyin özünü sayılarda kabul eden ve bu iddiayı tüm felsefenin ilk ilkesi haline getiren Pisagorculuk alanında toplumsal bir mimarinin yapısal temeli haline gelmiş olması çok olasıdır. Yalnızca sayının özsel ve kurucu erdeminin aksiyomatik olduğu böyle bir ortamda, ideal bir toplumun özünü ve yapısını yaratmayı amaçlayan herkesin model olarak sayılara bakması doğal görünüyor. Bu nedenle, mükemmel Devlet fikrini geliştirmeyi öneren Hippodamos, Pisagorculara göre, Her Şeyi ve her şeyi tanımlamaya yetecek kadar mükemmel bir sayı olan üç sayısına başvurur. Aslında her şeyin bir başlangıcı, bir ortası ve bir sonu vardır; bu yüzden Aristoteles'in de söylediği gibi, hepsini tanımlamak için yeterli görünmektedir.

Fakat Hippodamos'un Platon'la ortak noktalarının ortak Pisagor kaynağına bağlanması gerekiyorsa, Platoncu ütopya anlayışına aykırı olan, üstelik hiç de azımsanmayacak sayıda ve önemde olan Miletos ütopyasındaki unsurların kökenini keşfetmek hâlâ gerekmektedir.

Fakat Hippodamos'un Platon'la ortak noktalarının ortak Pisagor kaynaklarına atfedilmesi gerekiyorsa, Milet'in ütopyasındaki, Platon'un ütopya anlayışına aykırı olan, üstelik hiç de azımsanmayacak sayıda ve önemde olan unsurların kökenini keşfetmek hâlâ gerekmektedir.

ANTİK VE MODERN ÜTOPYALAR

Bunu yapmak için biyografisine geri dönmek gerekecektir. Hippodamos olgunluk yıllarını Magna Graecia'da (Pisagorculuk alanı) geçirmiş olsa da, İyonya'da (doğa felsefesinin, anavatanı) doğmuş ve muhtemelen orada eğitim görmüştür.

Aristophanes'in Şerhleri onun Thurium, Samos veya Milet'in yerlisi olarak kabul edildiğini söylüyor. Belirttiği gibi, kronolojik nedenlerden ötürü, onun Thurium'da doğmuş olması kesinlikle imkansızdır ; zira Thurium'un kuruluşu doğum tarihinden kesinlikle sonradır. Öte yandan, Hippodamos isminin, planlarını çizdiği Thurium şehriyle yakından bağlantılı olduğunu düşünürsek, bu kanışıklığı açıklamak zor değildir. Samos'a gelince, bu, tüm biyografik gelenekte bulduğumuz tek referanstır ve Hippodamos ile Pisagor arasında bir paralellik kurma girişimiyle önerilmiş olabilir. Konuya değinen diğer tüm yazarlar, Hippodamos'un Milet'li olduğunu oybirliğiyle kabul etmektedir. Dolayısıyla, her şeyden önce Aristoteles ve daha sonra İskenderiyeli sözlükbilimciler Hesychius ve Harpocracion. Bu nedenle haber tamamen doğru kabul edilebilir.

Hippodamos'u bir Miletoslu olarak ele aldığımızda, onu Miletos'ta gelişen erken dönem İyon filozofları ekolüne bağlama olasılığımız hemen ortaya çıkar. Ancak bu doğal ve neredeyse kendiliğinden oluşan ilişki, kısa sürede ayrıntılı olarak incelenmesi gereken bazı itirazlarla karşılaşır.

Öncelikle kronolojik bir soru ortaya çıkıyor. Aristoteles'in verdiği biyografik bilgilere göre Hippodamos, Themistokles'in çağdaşıydı. 479-478 yıllarında Pire'nin inşasını denetliyordu. Dolayısıyla doğum tarihi 6. yüzyılın son on yılında, belki birkaç yıl önce, ancak asla 494'ten sonra olmamalıdır; zira İtalo Lana'nın da doğru bir şekilde belirttiği gibi Milet o yıl yıkılmış ve yeniden inşası ancak 479 yılı civarında (tam olarak Hippodamos'un Pire'yi inşa ettiği dönemde) gerçekleşmiştir.

Apollodorus'a göre Milet Okulu'nun son filozofu Anaksimenes, 528-525 yılları civarında ölmüştür, bu nedenle Hippodamos'un Okulun doğrudan bir öğrencisi olması imkansızdır .

Ancak, Anaksimenes'in ölümünün Miletos felsefesini tamamen ortadan kaldırmadığı da belirtilmelidir. Hippodamos'un çağdaşları olan Anaphoras ve Apollonia'lı Diogenes gibi düşünürler, belki de ikincisinin meçhul bir öğrencisi aracılığıyla, özellikle Anaksimenes'le bağlantılıydı. Hatta onlardan daha az özgün ve daha sonraki bir filozof, örneğin Hippo bile, doktrinsel olarak Thales'le ilişkiliydi.

Hippodamos'un Miletli "fizikçiler"le ilişkisi, her halükarda Aristoteles'in "doğanın tamamı hakkında bilgi sahibi olduğunu iddia ettiğini" söylemesi tarafından da doğrulanmış görünüyor ve ayrıca sözlükbilimci Hesychius tarafından kendisine verilen μετεωρομυχοş sıfatıyla daha sonra patrik Photius tarafından takip edilmiştir.

Gerçekten de, Diogenes Laertios, Miletoslu Thales'in "Doğa üzerinde akıl yürüten ilk kişi" olduğunu söylediğinde uzun bir geleneği yankılamaktadır. Bu nedenle, Aristoteles'in İyonyalı düşünürlere ve özellikle de Miletoslulara Φυσικοί veya Φύσιολόγοι adıyla atıfta bulunmasının bir sebebi vardır. Bu isim, Miletoslu araştırmaların her şeyden önce evrensel madde ve evrensel hareket ilkesi olan Φύσις'un aranması ve belirlenmesine yönelik olmasından kaynaklanmaktadır. Bu da, Doğa'nın "bir Bütün olarak" ele alınması anlamına gelir. Aristoteles, bu ifadeyi Hippodamos ile ilgili olarak kullanarak, onu dolaylı olarak Miletos geleneğine bağlamaktadır.

ANTİK VE MODERN ÜTOPYALAR

Melek Cappelletti

**Miletli Hippodamos'ta
Demokrasi ve Sosyal Mimari ?**

3

ANTİK VE MODERN ÜTOPYALAR

Aynı şey Hesychius tarafından kullanılan μετεωρόγος terimi için de söylenebilir, çünkü Miletlilerin ilgisinin Tannery'nin iddia ettiği gibi göksel olayların incelenmesiyle sınırlı olmadığı doğru olsa da, Teichmüller'den geçerek ve Brehier'i takip ederek tamamen metafizik bir soruna odaklanmıştı, yine de astronomik ve tam anlamıyla meteorolojik sorulara olan ilgileri hâlâ onların karakteristik özelliğidir. Her halükarda, μετεωρολόγοι terimi hiçbir zaman doğrudan Milet spekülasyonu ile bağlantılı olduğu düşünülmeyen Pisagorcuları veya diğer düşünürleri belirtmek için kullanılmaz. Apollonia'lı Anaksagoras veya Diogenes μετεωρολόγοι olarak adlandırılır, ancak Elea'lı Philolaus veya Zeno böyle adlandırılmaz.

Ancak durum böyleyse yeni bir itiraz ortaya çıkar. Zira Miletoslular Φυσικοί olarak ve hatta eğer Platon'un Thales hakkında bize anlattığı gibi, Doğa ile o kadar ilgili insanlarsa ve gökyüzüne bakmak için kendilerini bir kuyuya bırakacak kadar doğayla ilgiliyseler μετεωρολόγοι olarak adlandırıldılarsa, Hippodamos'un öğretilerinin bunlardan nasıl türetilebileceği çok açık değildir; zira şimdiye kadar gördüğümüz gibi bunlar toplumsal ve siyasal bir karaktere sahiptir.

Buna şu şekilde cevap verebiliriz: Miletli düşünürlerin ilgisi esas itibarıyla kozmik gerçekliğe yönelik olsa da, bu yüzden Aristotelesçi Φυσική Φιλοσοφία adlandırması her zaman uygundur, ancak bunları ahlaki ve hatta sosyo-politik sorunlarla tamamen ilgisiz olarak düşünmek mümkün değildir.

Thales'in "yedi bilge adam"dan biri olarak sayıldığını ve bu türden bilgeliğin bir kısmının ona atfedildiğini biliyoruz. Bu, Miletosluların ilkinin ahlaki fikirleriyle ilgili somut bir şey kanıtlamasa da, onda gerçek bir etik veya ahlaki felsefe talebini de göstermese de, en azından geleneğin onu insan sorunlarından tamamen ayırmak istemediğini gösterir.

Anaximander'in analizi bize "adalet" kavramının onun metafiziğinde oynadığı önemli rolü gösterecektir.

Miletoslu düşünürlerin siyasal çıkarlarına gelince, Aelian'a göre ülkesinin hayırseverlerinden biri olan Bias ile birlikte Thales'in, Herodot'un bize anlattığına göre İyon kentlerinin federasyonu fikrini desteklediğini ve Diogenes Laertius'a göre yurttaşlarını Lidya kralı Kroisos ile ilişkilerini kesmeye ikna ettiğini hatırlamak yeterlidir.

Heidel'in hatırladığı gibi, Milet'te yapılan kazılarda Anaksimandros'u temsil eden tek bir heykel bulunmuştur ve bu, onun kendisinin de seçkin bir figür olarak kabul edildiğini ve devletin tarihinde önemli bir siyasal rol oynadığını kanıtlamaktadır. Nitekim Aelian, Anaksimandros'un Apollonia şehrini kuran Milet halkının "lideri" olduğunu söyler; bu da onun en etkili ve prestijli vatandaşlardan biri olduğu ve belki de Lana'nın düşündüğü gibi bu koloni için bir anayasa taslağı hazırladığı anlamına gelir.

Fakat bu gerçekler doğrulandıktan sonra bile, bu Miletoslu düşünürlerin fikir ve eylemlerinin Pisagorculuk fikirlerine aykırı veya en azından farklı bir yöne mi yöneldiği, böylece, etkili bir şekilde, Hippodamos'un, hem Platoncu hem de Pisagorcu anlayışlara tamamen karşıt olan fikir dizisinin kaynağını bunlarda arayabileceğimiz bulunacaktır.

İlk bakışta bunu kanıtlamak çok daha zor görünüyor.

Öncelikle şunu belirtelim ki, Miletosluların biyografik metinlerinde bu konuda açık bir ifade bulunmamaktadır.

ANTİK VE MODERN ÜTOPYALAR

Ancak, bundan bir çıkarım yapmak mümkündür. Joël, Anaksimandros'ta monarşiye ve mutlakiyetçiliğe doğru bir eğilim görebileceğine inanıyordu. Evrensel bir eşitleyici olarak dayk fikri ise, aksine, eşitlikçiliğe doğru bir eğilimi ima ediyor gibi görünüyor. Adaleti mutlak bir eşitleme olarak gören bir düşünür, bir hükümdarın sınırsız gücünü adil olarak savunmakta zorlanacaktır.

Ancak bunun da kesin bir kanıt olmadığı kabul edilmelidir. Thales'e gelince, onun Lidya monarşisine karşı yürüttüğü faaliyetler ve İyon devletlerinin bağımsızlığını koruma kaygısı, genel olarak İyon aristokratlarının yabancı güce güvenme eğiliminde olması nedeniyle, demokratik rejimlere daha açık bir yönelimi göstermektedir.

Miletli felsefenin büyük bir popülerleştiricisi olan ve Pers istilası karşısında memleketinden kaçan Kolofonlu Ksenophanes'da açıkça Lidyalıların düşmanı olduğunu göstermiştir.

Ve tam da bu gezgin ve polemikçi ozanın düşüncesinde Miletoslu filozofların etik ve toplumsal düşüncelerinin açıklamasını ve gelişimini aramalıyız.

Başında olduğu Φιλοσοφία Φυσική'nun bütün sonuçlarını gün yüzüne çıkararak. Thales, Homeros'un antropomorfizmine ve genel olarak bütün mitolojiye karşı yorulmak bilmez bir polemik başlatır, etrafında bütün bir çileci-mistik-kurtuluşçu sistemin yükseldiği Orfik-Pisagorcu metempsikoz inancına saldırır ve Yunan geleneklerini ve kurumlarını da aynı derecede sert bir şekilde eleştirir.

O halde, başka yerde gösterdiğimiz gibi, Elea okulunun kurucusu olarak değil, Miletos felsefesinin ruhunun büyük propagandacısı ve Yunan Aydınlanmasının ilk öncülü olarak kabul edilmelidir. Eğer bu şekilde açıklanabilirse, onun rolü, Locke ve Newton ile ilgili olarak Voltaire'in rolüne benzemektedir (bu arada, Hegel'i de büyük ölçüde etkilemiş ve her halükarda, Hegel için, Hegel'in uzaktaki Tanrısı için duyduğundan çok daha ateşli bir coşku hissetmiş olan bir Voltaire).

Homeros mitolojisine yönelik eleştirisinin ve güncel teolojik anlayışlara karşı çıkışının etnosantrizme yönelik bir eleştiri olduğu, lüksü reddetmesinin, Perslere düşmanlığının ve Pisagorculukla alay etmesinin ise bilinçli bir aristokrat karşıtlığı anlamına geldiği de hesaba katılırsa, onda halk davasına ve demokratik rejime bilinçli bir bağlılık görmemiz zor olmayacaktır.

Şimdi, Hippodamos'un Anaksimandros veya Anaksimenos ile doğrudan bir teması olamazsa, İyonya'da Ksenophanes'i tanıyabileceği çok daha azdır; zira Ksenophanes oradan yaklaşık 545 yılında, yani Hippodamos'un doğumundan yaklaşık kırk yıl önce göç etmiştir. Bununla birlikte, Ksenophanes, biyografi yazarlarına göre çok ileri bir yaşta öldüğünden, iki İyonyalı arasında Magna Graecia'nın bir yerlerinde bir temas olma olasılığı kesinlikle dışlanamaz. Bununla birlikte, biyodoksografi bize bu noktada herhangi bir referans sağlamamaktadır ve dolayısıyla, yalnızca bu olasılığa dayanarak bir hipotez kurmak riskli olacaktır. Öte yandan, bu çok önemli görünmemektedir çünkü Miletos felsefesinin Ksenophanes'in Aydınlanma Çağı'na doğru türediği gerçeğini hesaba katmak, kolofonyumun müdahalesiyle veya müdahalesiz olarak bunun nasıl olduğunu anlamak için yeterlidir. Hippodamos'un toplumsal-politik düşüncesindeki Platon ve Pisagorculukla çelişen unsurlar Miletos felsefesinden de gelmiş olabilir.

ANTİK VE MODERN ÜTOPYALAR

Böylece Hippodamya ütopyası, düşünürümüzün gençliğinde temas ettiği ve yavaş yavaş, belki Atina kurumlarının katalitik etkisiyle, toplumsal alanda Ksenophanes'in düşüncelerine benzer bir anlamda belirginleşen Miletos felsefesinden türetilen düşüncelerin arka planında ortaya çıkar.

Fakat Miletos fikirlerinin bu arka planına (bunlara Anaksimandros'tan gelen bir miktar 3 sayısı mistisizmi de dahil edilebilir) Pisagor kökenli başka fikirler de eklenir ki, Pisagor'un Magna Graecia seyahatinde hiç şüphesiz özümsemiştiği fikirlerdir bunlar.

Siyasal demokrasinin, 3 sayısının gizeminin bir gelişimi olarak kendini gösteren bir toplumsal mimariye sahip olduğu varsayılır; hukuki ve siyasal eşitlikçilik, yalnızca farklı mülkiyet rejimleri nedeniyle değil, aynı zamanda çeşitli toplumsal grupların fiziksel gücü ve saldırı-savunma kapasitesinin çok eşitsiz bir şekilde dağılmış olması nedeniyle de etkili bir biçimde bir hiyerarşiyi ima eden toplumsal ve ekonomik bir yapı ile tamamlanır.

Miletos ve Pisagor fikirlerinin bu sentezi Hippodamos'un özgünlüğünü oluşturur, ancak bir sentez olarak tam olarak gerçekleştirilemediği ölçüde onun büyük bir zayıflığını da oluşturur.

Aristoteles'in eleştirileri, tarih mantığının Miletoslumuzun önerdiği biçimde demokrasiye izin vermediğini gösterme eğilimindeydi. Kendine özgü siyasi gerçekçiliğiyle Stagirit, silahların ve dolayısıyla gücün tek bir grubun, savaşçıların elinde olduğunu, bu nedenle çiftçilere ve zanaatkârlara kısa sürede üstün geleceklerini ve böylece Hippodamos'un mutlak demokrasisinin salt bir kurgu haline geleceğini vurgular.

Ve burada üçlü bölünme ve mimari coşku, başından beri demokratik eşitlik fikriyle çelişmektedir.

Hippodamos'un salt bir işbölümü olduğuna inandığı şey, sınıfların hiyerarşik bir bölünmesi haline gelir; hiyerarşik bölünme, bir yöneticiyi seçme gücü de dahil olmak üzere tüm gücün, özellikle de ellerinde silah gücü olduğunda, üst sınıfa geçtiğini varsayar.

Öte yandan, demokrasinin gerçek bir savunucusu olmayıp, uzlaşmaz bir mantıkçı olan Aristoteles de, Hippodamos'un ortaya attığı mürettebattan kaynaklanan tutarsızlığı nasıl ortaya çıkaracağını biliyor.

Zanaatkârlar emekleriyle kendi geçimlerini sağlarlar. Çiftçiler de aynısını toprağın kendilerine ayrılan kısmını işleyerek yaparlar. Peki savaşçıların geçimini sağlayacak kısmı kim işleyecek?

Eğer kendileri işleyeceklerse, artık çiftçilerden farklılaşmayacaklar (ve böylece üç değil, sadece iki sınıf olacak). Öte yandan, eğer çiftçilerse, hangi kısmı kendileri, hangisini savaşçıları için işlemeleri gerektiğini belirlemek zor olacaktır (Aristoteles söylemese bile, bu çiftçiler için bir tür kölelik oluşturacaktır); ve eğer ne çiftçiler ne de savaşçıları değilse, dördüncü bir grubun eklenmesi gerekecektir ki bu da diğerlerine eklenirse Teslis düzenini bozar; eğer katılmazsa, tüm medeni ve siyasi haklarından mahrum kalır ve böylece devletin demokratik yapısını bozar. Öyleyse alternatif, bu Aristotelesçi eleştiriyle açık ve net bir şekilde ortaya konur: ya İyon felsefesi ya da Pisagor felsefesi, ya demokrasi ya da toplumsal mimari.

Başarısız sentez böylece Hippodamos'ta bir iç çelişki olarak sunulur.

ANTİK VE MODERN ÜTOPYALAR

Melek Cappelletti

**Platon ve Siniklerin
Komünizmi Üzerine**

Platon ve Siniklerin Komünizmi Üzerine

Sokrates'in karmaşık ve sistemsiz düşüncesi, öğrencileri arasında çeşitli ve karşıt gelişme çizgilerinin ortaya çıkmasına neden oldu.

Tarih yazımı geleneği, Sokrates ağacının gövdesinin Platon ve Aristoteles'e kadar uzandığını, "küçük Sokratesçiler" olarak adlandırılanların ise aynı ağacın yan dallarını oluşturduğunu kabul eder.

Bu yaygın yorum, Platoncu-Aristotelesçi düşüncenin aşkınlığına, organikliğine ve diyalektik mükemmelliğine dayanır. Ancak elbette, Sokrates'in kendine özgü bir yorumunu varsayar ki bu da Platon'un kendi yorumudur.

Sokratesçi öğretiyi anlamak için sahip olduğumuz diğer temel kaynağa, yani Ksenofon'a bağlı kalırsak, onun en ortodoks uzantısının sözde küçük Sokratesçiler ve özellikle de Kinikler'de olduğunu iddia etmeliyiz.

Bu zor soru üzerinde burada bir tartışmaya girmeden, Sokrates düşüncesinin doğrudan bir uzantısı olarak alaycılığın, hiç şüphesiz ki, Platon'un kendisi kadar ustaya yakın olan bir yazarın yorumuna karşılık geldiğini kabul etmeliyiz.

Her halükarda Platon ile Kinikler arasındaki muhalefet bundan daha radikal olamazdı.

Platon, Sokrates'i Pisagorcular, Antisthenes'i ise Sofistler üzerinden görür.

Platon, İdeaların gerçekliğini duyuşal gerçekliğin üstüne koyan bir ontoloji ve bilgi teorisi geliştirir; Antisthenes İdeaların ve evrensel kavramların varlığını reddeder ve yalnızca duyularla algılanabilen şeyleri gerçek olarak kabul eder.

Platon için düşünce, daha önceki bir hiperuranik yaşam boyunca düşünülmüş, ruhta saklanmış ve sanki gömülmüş olan fikirleri uyandırmaktan ibarettir; Antisthenes için düşünce dilden başka bir şey değildir ve fikirler de kelimelerden başka bir şey değildir.

Platon, şeylerin belirli varlıklarında, ideal ve evrensel bir gerçekliğe katıldıkları için oluştuklarını ileri sürer; Antisthenes ise her şeyin biricik olduğuna ve dolayısıyla yalnızca onun özel adının uygulanabileceğine inanır.

Platon, bilimi, İdea'nın tefekkürüne yol açan bir dizi yargı ve akıl yürütme olarak tasarlar; Antisthenes, hiçbir şeyin kendi bireysel varlığından başka bir şeye dayandırılmayacağını, yargı, tanımlama ve akıl yürütmenin imkansız olduğunu, bu nedenle hiçbir hatanın olmadığını ve bilimin de olmadığını savunur.

Platon, diyalektik olarak, yani tartışarak öğretir; Antisthenes, tüm tartışmaların gereksiz olduğunu öğretir, çünkü tartışanlar ya aynı şeyi düşünürler ya da hiçbir temas noktası olmadan farklı şeyler düşünürler .

Platon'a göre insanın amacı İdeaların tefekkürüdür; Antisthenes'e göre ise öz yeterlilik veya öz-hakimiyettir.

ANTİK VE MODERN ÜTOPYALAR

Platon için erdem uyumdur; Antisthenes için erdem çabadır.

Bu çoklu karşıtlık, toplumsal ve siyasal felsefe alanına ve her ikisinin de topluma karşı takındığı tavra kadar uzanır.

Bu bağlamda Platon'un Kodros ve Solon'un, yani en eski Atina aristokrasisinin soyundan geldiğini, Yunan bir babadan gelmesine rağmen Antisthenes'in Trakyalı bir kölenin oğlu olduğunu ve Akademi'nin bilginlerinin çoğunlukla soylu veya en azından özgür kişiler olduğunu, Antisthenes'in takipçileri arasında ise çoğunluğun plebler ve fakir insanlar, bazen de azat edilmiş kişiler veya köleler olduğunu, bunların başında ülkesinden kaçan ve bir kalpazanın oğlu olan Sinoplu Diogenes'in geldiğini unutmamalıyız.

Platoncu idealizm, toplumsal yaşamın amacını bireyden üstün bir şeyde, yani organik bir bütün olarak yapılandırılmış görünen toplumun kendisinde bulur.

Platon'a göre toplum, ruhun ve insan organizmasının yazısının bir yansıması olarak, gerekli işbölümünün bir sonucu olarak ortaya çıkar.

Sosyal sınıflar, insanın ruhundaki farklı bölümlerin yanı sıra, yerine getirdikleri işlevin onuruna göre de hiyerarşik olarak düzenlenmiştir.

Her durumda birey, bir organın parçası olduğu canlı bedene tabi olması gibi topluma tabidir.

Platon'a göre tarihsel açıdan gerçek "birey", yapılandırılmış Toplum, yani Devlet'tir.

Devlet, mantıksal olarak, Tarihin bir öznesi olduğu ölçüde bütün haklara sahiptir.

Ve dolayısıyla mülkiyet hakkına da sahiptir.

Tıpkı kanın vücutta dolaşıp tüm organlara fayda sağlaması gibi, servet de vatandaşların ortak mirası olmalıdır. Bireyler hiçbir şeye sahip olamaz ve hatta bir aile bile kuramazlar. Kadınlar bile ortak olmalıdır. Serbest cinsel ilişkiyle doğan çocuklar, yetiştirilmeleri ve eğitimleriyle ilgilenecek olan Devlete ait olacaktır.

Buna göre Platon, komünizmi en uç sonuçlarına götürüyor gibi görünüyor. Sosyalizmin neredeyse her tarihine onun adının verilmesinin bir sebebi var.

Ancak bu, Platoncu öğretiyi yakından inceleyerek onun sınırlılıklarını ortaya koymamızı ve her şeyden önce anlamını açıklığa kavuşturmamızı engellemez.

Öncelikle, Platon'un komünizminin, onun siyasal felsefesinin evriminde yalnızca bir aşamayı temsil ettiğini akıldan tutmak gerekir: Akademi'nin kuruluşu (MÖ 387) ile Siraküza'ya ikinci seyahati (MÖ 366) arasındaki döneme denk gelen ve Cumhuriyet'in II-X. kitaplarını içeren aşama . Devlet Adamı daha sonraki bir döneme aittir , ancak olgun aşama , özel mülkiyeti ve aileyi açıkça kabul ettiği Yasalar tarafından temsil edilir.

İkinci olarak, Devlet'in basit bir okuması bize, Platon'un savunduğu komünizmin bütün insanları kapsamadığı sürece tam olmadığını, sadece iki üst sınıfın parçası olan kişileri kapsadığını gösterir.

ANTİK VE MODERN ÜTOPYALAR

Devletin rasyonel ve müzakereci unsurunu temsil eden yöneticiler veya mükemmel muhafızlar .
Toplumsal organizmanın tutkulu ya da öfkeli yetisini .

Zanaatkârlar, tüccarlar ve çiftçilerden, yani bütün üreticilerden oluşan en kalabalık alt sınıf,
Devletin şehvet unsurunu temsil eden sınıf, hiçbir şekilde komünizmi uygulamayacak,
özel mülkiyete erişebilecek ve bir aile kurabilecektir.

Platonik komünizmin anlamını bu sınırlılığın içinde bulmak mümkündür.

Platon'a göre komünizm, yani özel mülkiyeti ortadan kaldıran bir devlet, üreten nüfusun
büyük çoğunluğunun ulaşamayacağı bir ruhsal ve toplumsal mükemmellik düzeyi anlamına gelir.

Tıpkı bilgi teorisinde ve ontolojide İdealar dünyasının duyusal dünyadan ayrılması gibi, Toplum teorisinde
de manevi bir yaşama çağrılan sınıflar, esas olarak ekonomik etkinliğiyle böyle oluşturulan,
duyusal ve yarı-hayvansal bir yaşama çağrılan (bir anlamda belirli maddi malların mülkiyetine
sahip olma hakkına sahip olan) üretici sınıftan ayrılır.

Platoncu komünizmin ortaçağ şövalyelik tarikatlarıyla kıyaslanması bir sebebi vardır. Daha geniş
anlamda, Katolik Kilisesi'nin rahipleri arasında izin verdiği komünizmle de kıyaslanabilir; bu,
Kilise'nin kendi içinde her zaman temel bir ayrımı ima eder: Ruhani ve mükemmel (ve dolayısıyla
özel mülkiyetten feragat eden) inançlılar ile çoğunlukta olmalarına rağmen bedene bağlı kalan
(ve maddi mallarından asla feragat edemeyen) diğerlerinin ayrımı.

Platon'un komünizmi, bu nedenle, onun organikçi Devlet fikri ve toplumsal sınıflar teorisiyle
tamamen uyumlu olan aristokratik bir komünizmdir. Tıpkı insan organikçiliğinde midenin yönetmesi
ve beynin düşünmesi gibi, ancak mide yalnızca kendini beslemekle kalmaz, aynı zamanda beyni
ve daha yüksek organları da besleyerek organik Bütünün amaçlarına hizmet eder; Platoncu Devlet'te de
işçi sınıfı serveti üretir, üyelerinin her biri için özel mülkiyet olarak bir kısmını saklar, ancak geri kalanını
ortak mülkiyet olarak Devlet'e verir ve Devlet de onu en yüksek organlarının, yani savaşçıların
ve filozof-yöneticilerin emrine verir.

Mülkiyet ortaklığı, doğal ayrıcalıkların ve onurların reddedilmesi anlamına gelen
eşitlikçi bir ilkeye dayanmak şöyle dursun, tam tersine bunların varlığını varsayar.

Üstelik komünizm, sınıfların bu başlangıçtaki farklılaşmasına rağmen değil, böylesi farklılaşmanın
zorunlu bir sonucu olarak ortaya çıkar.

Platon'un komünist Devleti, ἰσωνία idealini ima etmekten uzak, toplumsal yapı içindeki insanların
ve sınıfların eşitsizliğinin mutlak bir teyididir.

Bireyin Devlettten bağımsızlığına yönelik bir özlemi ima etmekten uzak, aksine onu organik Bütüne
tabi kılmanın esaslı bir aracı anlamına gelir.

Bu son bakış açısından bakıldığında Platon'un, (öğrencisi Aristoteles gibi) bireyleri etkileyebilecek
adaletsizlikleri hesaba katmadan, savaş uluslararası adaletin bir unsuru olarak görmesi
kolayca açıklanabilir.

ANTİK VE MODERN ÜTOPYALAR

Ve ilk bakış açısından, Yunanlılar ile barbarlar arasında ötsel farklılıklar olduğu iddiası (Aristoteles tarafından da dile getirilen bir görüş) da doğal görünüyor ve aynı toplum içindeki doğal eşitsizlikler teorisinin bir uzantısından başka bir şey değil.

Siniklerin natüralizmi ise, toplumun ve devletin, onları oluşturan bireyleri aşan bir amacının olmadığını ileri sürer.

Devlet, onlara göre bir "sözleşme"nin sonucu olarak ortaya çıkar.

Ancak bu "sözleşme", kendi başına "Doğa"ya karşıdır; öyle ki otoriter bir ilkeye göre örgütlenmiş her türlü toplumsal yaşamın temelinde "doğal olmayan" bir olgu vardır; çünkü Doğa'da yalnızca yalıtılmış bireyler vardır ve birey-üstü organizmalar yoktur.

Sosyal sınıflar (ve Devletin basit kurucu gerçeği, yani yönetenler ile yönetilenler arasındaki ayrım), Doğa yasalarının reddedilmesinin doğrudan sonuçlarıdır.

Birey yalnızca Devlete tabi kılınmamalı, aynı zamanda Devlet toplumun hiyerarşik ve zorlayıcı örgütlenmesi olarak ortadan kaldırılmalı ve bireyin, tek etik ve tarihsel öznenin tam yaşamına yol verilmelidir.

Siniklerin tanıdığı tek toplumsal yaşam biçimi, "gelenek"e değil, doğaya dayanan, yani bireyin "doğal" ihtiyaçlarını ve özemlerini tatmin etmeye yönelik birliktir.

Bu tür bir birliktelik, bu nedenle hayvanlarınkine benzer olmalıdır. Okulun müritlerine "kinikler" (köpekten) denmesi boşuna değildir.

Her toplumsal biçim doğrudan doğruya Doğaya dayandırılmak zorunda kalındığı ölçüde, yasalar ve pozitif hukuk gereksiz ve zararlı hale gelir, tıpkı tapınakları, kurbanları ve rahipleriyle resmi din de dahil olmak üzere Devletin bütün organları gibi.

Aynı şekilde özel mülkiyetin de doğal adalete ve yazılı olmayan evrensel hukuka aykırı olduğu görülmektedir.

Hayvanların benimkiyle seninkini ayırt edememesi, her türlü mülkiyetin doğaya aykırı olduğunun açık bir göstergesidir.

Aile, mülkiyetten önce ve sonra gelen geleneksel bir biçimi ima ettiği ölçüde de reddedilir.

Antisthenes'in ideali, kadınlar ve çocuklar açısından mükemmel bir komünizmi zaten kurmuştu.

Ancak Platon'dan farklı olarak, böyle bir komünizm yalnızca Devlet'i ve bireyin ona tabi olmasını ima etmez, tam tersine onun tümüyle olumsuzlanmasını ima eder.

Mallar ortaktır ve kimseye ait olmadığı ölçüde herkese aittir; ancak, ortaklaştırmanın uygulayıcısı ve ortak mülkiyetin yöneticisi olarak Devletin aracılığı, yalnızca (bireyden başka hiçbir gerçekliği kabul etmeyen) kinikler için, malların toplamının bir bireyin veya bir grup bireyin, yani Devleti yönetenlerin malı haline gelmesi anlamına gelir.

ANTİK VE MODERN ÜTOPYALAR

Dolayısıyla, çocukların eğitimi, Platon'da olduğu gibi, birincisinin bir işlevidir.

Aslında, Kinikler bizi doğaya geri götüren eğitim dışında hiçbir eğitimi kabul etmezler.

Devletin reddinden, Evren'in insanın doğal yurdu olduğu fikri de doğar.

Diogenes, kendisini zaten "Dünya vatandaşı" olarak adlandırmış ve Yunanlılarla barbarları eşit görmüştür.

Siniklere göre, devlet ve özel mülkiyet savaşın sebebiydi ve savaşı da doğaya karşı işlenmiş en büyük suç olarak görüyorlardı.

Crates, Platon gibi, ahlaksızlıkların özel mülkiyetten kaynaklandığına inanıyordu.

Ancak Platon'dan farklı olarak, tüm insanların eşit olarak bunlardan kurtulmayı hedeflemesi gerektiğine inanıyordu ve bu nedenle komünizmi ruhsal açıdan ayrıcalıklı bir azınlıkla sınırlamadı.

Bu nedenle, Kiniklerin özel mülkiyete yönelik eleştirileri (devletle yakından bağlantılı olan eleştirileri kadar) zenginler ve orta sınıf arasında şiddetli bir tepkiye yol açtı.

Bu, gerçekte Platon'da asla gerçekleşmeyen bir şeydi.

Dolayısıyla, eğer antik çağda bir "proletarya felsefesi"nden söz edilebilirse, bu tanımlama ancak alaycılığa tekabül edebilir.

Özel mülkiyetin doğalcı gerekçelerle eleştirilmesi, Platoncu düşünceyle tamamen çelişen bir komünizm fikrine yol açar.

Bu, 4. yüzyılda zanaatkarların, küçük çiftçilerin, denizcilerin, paralı askerlerin ve kölelerin büyük çoğunluğunun ulaşmaya çalışabileceği fikir, daha doğrusu idealdir.

Bu ideal eşitlikçiliği varsayar ve adaletin mutlak olduğu anlayışına dayanır.

Tüm toplumsal faaliyetlerin nihai hedefinin birey olduğu fikrini ima eder.

Devletin ve vatan kavramının inkârına, pozitif hukukun ve resmi dinin hukuki ve pedagojik kurumlarının radikal bir eleştirisine yol açar.

İnsanlığın tüm insanlığın ortak vatani olduğu anlayışıyla doruğa ulaşır; bu da tüm ırkların ve halkların temelde eşit olduğu ve savaşın doğal düzene karşı işlenen en büyük suç olduğu fikrini varsayar.

Sonuçta, insan ırkının sınırlarıyla örtüşen, sınıfsız ve yönetimsiz bir toplum imajı yaratır.

YERYÜZÜ

YAZILARI

HAYATIN ANLAMı - 1

THADDEUS METZ

HAYATIN ANLAMI

Felsefedeki birçok önemli tarihsel figür, hayatı anlamlı kılan bir şey varsa, o da bunun ne olduğu sorusuna bir cevap vermiştir; ancak genellikle bunu bu terimlerle ifade etmemişlerdir . Örneğin, insan işlevi üzerine Aristoteles'i, kutsanmış vizyon üzerine Aquinas'ı ve en yüce iyilik üzerine Kant'ı düşünün. Benzer şekilde, İncil'deki Vaiz kitabının yazarı olduğu varsayılan Koheleth'in hayatı "boşunalık" ve "rüzgârın peşinden koşmaya" benzetmesini, Nietzsche'nin nihilizmi ve Schopenhauer'ın özlemle beklediğimiz bir hedefe ulaştığımızda "ne kadar boş ve anlamsız" olduğunu keşfettiğimizi söylemesini düşünün. Bu kavramların mutluluk ve erdemle bir ilgisi olsa da, bunlar bir kişinin hayatını anlamlı kılacak hangi yüksek rütbeli amaçların farkına varması gerektiğinin açıklamaları olarak doğrudan yorumlanır.

Saygıdeğer bir kökene sahip olmasına rağmen, bu araştırmanın odaklandığı Anglo-Amerikan-Avustralasya felsefesinde yaşamın anlamına dair belirgin bir alan ancak 1980'lerden itibaren oluşmuştur ve gerçek derinlik ve karmaşıklığa sahip tartışmalar ancak son 20 yılda ortaya çıkmıştır. Yirmi yıl önce, yaşamın anlamına dair analitik düşünce, refah veya iyi karakter üzerine olanla karşılaştırıldığında "durgun su" olarak tanımlanıyordu ve alandaki eleştirel bir tartışmada neredeyse tüm literatüre atıfta bulunmak mümkündü. Artık ikisi de doğru değil.

Yaşam anlamına dair Anglo-Amerikan-Avustralasya felsefesi canlanmıştır, öyle ki artık bu araştırmada kapsamlı bir şekilde atıfta bulunulamayacak kadar çok literatür bulunmaktadır. Odaklanmak için kitapları, etkili denemeleri ve daha yeni çalışmaları tartışma eğiliminde olup, diğer felsefi geleneklerden ve felsefi olmayan alanlardan gelen katkıları bir kenara bırakmaktadır. Bu araştırmanın temel amacı, okuyucuyu yaşamın anlamına ilişkin güncel analitik yaklaşımlarla tanıştırmak, önemli tartışmaları özetlemek ve daha fazla üzerinde düşünülmesi gereken ihmal edilmiş konulara dikkat çekmektir.

Yaşamın anlamı konusu açıldığında, insanlar genellikle şu üç sorudan birini sorarlar: "Neyden bahsediyorsun?", "Yaşamın anlamı nedir?" ve "Yaşam gerçekten anlamlı mı?". Analitik gelenekte çalışanların oluşturduğu yaşamın anlamı üzerine literatür, hangi soruya cevap aradığına göre yararlı bir şekilde düzenlenebilir. Bu araştırma, "yaşamın anlamı"ndan bahsetmenin anlamıyla ilgili ilk, soyut soruyu ele alan son çalışmalarla başlar, yani yaşamın anlamını sorgularken aklımızda olanı açıklığa kavuşturmayı amaçla. Sonrasında, anlamlılığın doğası hakkındaki daha esaslı soruya cevaplar sağlayan metinleri ele alır.

HAYATIN ANLAMI

“Anlam”ın Anlamı

Alanın amaçlarından biri, insanların hayatın anlamı konusunu düşünürken akıllarında ne olduğunu sistematik olarak belirlemeye çalışmaktır. Alandaki birçok kişi için “önem” ve “anlamlılık” gibi terimler “anlamlılık” ile eş anlamlıdır ve bu nedenle yeterince açıklayıcı değildir. Ancak anlamlılık ve önem arasında bir ayrım yapanlar da vardır. Ayrıca, anlamsız bir yaşam kavramının, saçma , beyhude ve yaşamaya değmez bir yaşam fikriyle nasıl ilişkili olduğu konusunda da tartışmalar vardır.

Yaşamın anlamı üzerine düşünmenin neleri içerdiğini açıklığa kavuşturmaya başlamanın faydalı bir yolu, taşıyıcıyı belirtmektir. Soruşturmacının aklında hangi yaşam var? Yapılması gereken standart bir ayrım, bir insanın anlam sergileyebildiği yaşam “içindeki” anlam ile dar anlamda yaşam “anlamının”, insan türünün bir bütün olarak anlamlı olabilen veya olamayan şey olduğu arasında yapılır. Ayrıca, hayvanların veya insan bebeklerinin yaşamlarında anlam olup olamayacağı konusunda da son zamanlarda bazı değerlendirmeler yapılmış, çoğu kişi bu olasılığı reddetmiş, ancak bir avuç kişi bunun için bir savunma geliştirmeye başlamıştır. Ayrıca, bir halk veya kuruluş gibi grupların anlam taşıyıcısı olup olamayacağı ve eğer öyleyse, hangi koşullar altında olabileceği konusu da yeterince araştırılmamıştır.

Çoğu analitik filozof, yaşamın anlamıyla, yani bir kişinin yaşamının sergileyebileceği anlamlılıkla ilgilenmiştir; günümüzde ise yaşamın anlamını dar anlamda ele alan nispeten az sayıda düşünür bulunmaktadır. Tanrı'nın yaşamın anlamının merkezinde olduğuna veya olacağına inananlar bile son zamanlarda, bir bireyin yaşamının Tanrı sayesinde nasıl anlamlı olabileceğini, insan ırkının nasıl anlamlı olabileceğinden daha sık ele almaktadır. Bazıları, insan yaşamının kendi başına anlamlılığının, bir yaşamdaki anlamdan daha az olmasa da araştırılmayı hak ettiğini savunsa da, alanın büyük bir çoğunluğu bunun yerine, bireysel kişiler olarak yaşamlarının anlamlı olup olmadığı ve nasıl daha anlamlı hale getirilebilecekleriyle ilgilenmektedir.

Yaşamdaki anlama odaklanıldığında, bunun kavramsal olarak kendi başına iyi bir şey veya bununla bağlantılı olarak eylem için temel bir sebep sağlayan bir şey olduğunu iddia etmek oldukça yaygındır.

HAYATIN ANLAMI

Son zamanlarda bunun tam tersini öne süren ve bir kişinin yaşamında tarafsız, hatta istenmeyen anlam türleri olabileceğini savunan birkaç kişi de vardır . Ancak bunlar uç noktalardır; çoğu analitik filozof ve muhtemelen sıradan insanlar, bir bireyin yaşamının belirli bir nihai değer sergilediği zamanı bilmek isterler.

Üzerinde önemli ölçüde fikir birliği bulunan bir diğer iddia ise, anlamlılığın ya hep ya hiç olmadığı, bunun yerine dereceler halinde geldiği, yani hayatın bazı dönemlerinin diğerlerinden daha anlamlı, bazı hayatların ise bir bütün olarak diğerlerinden daha anlamlı olduğudur. Bazı insanların hayatlarının diğerlerinden daha az anlamlı , hatta anlamsız olduğu görüşünü tutarlı bir şekilde savunabileceğinizi ve yine de insanların ahlaki açıdan eşit bir konuma sahip olduğunu savunabileceğinizi unutmayın. Her bireyin anlamlı bir yaşam kapasitesine sahip olması nedeniyle bir sayıldığını öne süren sonuççu bir ahlaki ilkeyi veya tüm insanların özerk karar alma kapasiteleri sayesinde bir onura sahip olduğunu öne süren Kantçı bir yaklaşımı düşünün; burada anlam bu kapasitenin kullanılmasının bir işlevidir. Her iki ahlaki bakış açısı için de, nispeten anlamsız hayatları olan insanlara yardım etmemiz gerekebilir.

Anlamlılık kavramının bireyler açısından nispeten tartışmasız bir diğer unsuru da, mantıksal olarak mutluluk veya doğruluktan farklı olmasıdır. İlk olarak, birinin hayatının anlamlı olup olmadığını sormak, hayatının keyifli olup olmadığını veya öznel olarak refah içinde olup olmadığını sormakla aynı şey değildir. Bir deneyim makinesinde veya sanal gerçeklik cihazında geçen bir hayat kesinlikle mutlu bir hayat olurdu, ancak çok az kişi bunu ilk bakışta anlamlılık için bir aday olarak görür. Nitekim, birçok kişi, kişinin hayatının mantıksal olarak, örneğin kendi çıkarları pahasına başkalarına yardım ederek, refahını feda ederek anlamlı hale gelebileceğini söyler. İkinci olarak, bir kişinin zaman içindeki varoluşunun anlamlı olup olmadığını sormak, ahlaki açıdan doğru olup olmadığını düşünmekle aynı şey değildir; bilimsel bir keşif yapmak veya mükemmel bir dansçı olmak gibi doğru eylem veya ahlaki erdemle hiçbir ilgisi olmayan, sezgisel olarak anlamı artırmanın yolları vardır. Birisi, mutsuz veya ahlaksız olması durumunda veya hatta tam da bu yüzden bir hayatın anlamsız olacağını iddia edebilir; ancak bu, kavramlar arasında sentetik ve özsel bir ilişki kurmak anlamına gelir ve "anlamlılık"tan bahsetmenin analitik olarak mutluluk veya doğrulukla ilgili fikirleri çağrıştırmak anlamına geldiğini göstermekten uzaktır.

HAYATIN ANLAMI

Bir kişinin hayatını anlamlı kılan şeyin ne olduğu sorusu, kavramsal olarak bir hayatı mutlu veya ahlaki kılan şeyin ne olduğu sorularından farklıdır; ancak ilk soruya verilecek en iyi cevabın, ikinci sorulardan birine verilecek bir cevaba dayandığı da ortaya çıkabilir.

Öyleyse, "hayatta anlam"dan bahsetmenin, dereceler halinde ortaya çıkabilen ve analitik olarak mutluluk veya doğrulukla eşdeğer olmayan, kendi başına iyi bir şeyi ima ettiğini varsayarsak, başka neleri içerir? Tanımı gereği bu nihai değer hakkında daha ne söyleyebiliriz? Çağdaş analitik filozofların çoğu, ilgili değer bir deneyim makinesinde zaman geçirmekten veya Yunan tanrıları tarafından sonsuza dek bir tepeye taş yuvarlamakla lanetlenen efsanevi figür Sisifos'a benzer bir şekilde yaşamaktan uzak olduğunu söyler. Ayrıca, birçok kişi ilgili değer klasik "iyi, doğru ve güzel" üçlüsüyle temsil edildiğini söyler. Bu terimler tam anlamıyla alınmamalı, bunun yerine hayırsever ilişkiler, entelektüel düşünce ve yaratıcılık için kullanılan kabaca sloganlardır.

Daha da ileri giderek, iyi, doğru, güzel ve mantıksal olarak mümkün olan diğer anlam kaynaklarının değerlerinin içerdiği bir şey var mıdır? Bu alanda henüz bir fikir birliği yoktur. Öne çıkan görüşlerden biri, yaşamdaki anlam kavramının, daha yüksek düzeyli amaçları yerine getirmek, önemli bir saygı veya hayranlığı hak etmek, kayda değer bir etkiye sahip olmak, kişinin hayvan doğasını aşmak, anlam ifade etmek veya ilgi çekici bir yaşam öyküsü sergilemek gibi örtüşen fikirlerin bir kümesi veya bileşimi olduğudur. Ancak, kavram için çok daha monistik bir şeyin doğru olduğunu, yani bir kişinin yaşamındaki anlamlılık hakkındaki tüm düşüncelerin esasen tek bir özellik hakkında olduğunu savunan filozoflar da vardır. Öneriler arasında niteliksel olarak üstün mallara bağlı olmak veya onlara hayranlık duymak, kişinin kendi sınırlarını aşması veya katkıda bulunması yer almaktadır.

Son zamanlarda alanda bir tür "yorumlayıcı dönüş" yaşandı; bunun bir örneği, anlam-konuşmasının mantıksal olarak bir yaşamın daha geniş bir referans çerçevesi içinde anlaşılabilir olup olmadığı ve nasıl anlaşılabilirliğiyle ilgili olduğu yönündeki güçlü görüştür. Bu yaklaşıma göre, yaşamın anlamını araştırmak, anlamlandırıcı bilgi, belki de yaşam hakkında bir anlatı veya kaynağı ve kaderi hakkında bir açıklama aramaktan başka bir şey değildir. Bu analiz, "anlam" teriminin çok çeşitli kullanımlarını birleştirme vaadinde bulunma avantajına sahiptir.

THADDEUS METZ

HAYATIN ANLAMI

Ancak, yaşamda anlamın özünde kendi başına iyi olduğu sezgisini kavrayamama , anlatılamaz bir koşulun yaşama anlam kazandırdığını iddia etmenin mantıksal olarak çelişkili olmaması ve sıklıkla insan eylemlerinin kendilerinin , örneğin yanan bir binadan bir çocuğu kurtarmak gibi, anlam taşıyan şey olması gibi dezavantajları vardır.

Bazı düşünürler, yaşamın anlamı kavramının eksiksiz bir analizinin, "anti-madde" veya "anti-anlam" olarak adlandırılan, yaşamın anlamını azaltan koşulları içermesi gerektiğini öne sürmüşlerdir.

Buradaki düşünce, anlamın, yalnızca olumlu koşulların değil, aynı zamanda olumsuz koşulların da bir boyutunun bulunduğu iki kutuplu bir ölçekle iyi bir şekilde temsil edildiğidir. Gereksiz zulüm veya yıkıcılık, yalnızca anlam katmamakla kalmayıp aynı zamanda kişinin yaşamının sahip olabileceği herhangi bir anlamdan da eksilten eylemler için ilk bakışta adaydır.

Yaşamın anlamı kavramının nasıl analiz edileceği konusundaki süregelen tartışmalara rağmen, alan yukarıda sorulan diğer temel sorularda, yani bir yaşamı anlamlı kılan şeyin ne olduğu ve herhangi bir yaşamın gerçekten anlamlı olup olmadığı konusunda ilerleme kaydetmek için iyi bir konumdur.

Anlamlılığın en azından bir kişinin yaşamında kavramsal olarak mutluluk ve doğruluktan farklı, kademeli bir nihai değeri içerdiği ve bunun örneklerinin potansiyel olarak iyi, doğru ve güzel olduğu noktası, belirli bir ortak zemin sağlar.

Bu tartışmanın geri kalanı, bu değer doğasını teorik olarak yakalamaya ve en azından bazı yaşamlarımızda var olup olmadığını belirlemeye yönelik felsefi girişimleri ele almaktadır.

THADDEUS METZ

YERYÜZÜ

YAZILARI

HAYATIN ANLAMI - 2

THADDEUS METZ

HAYATIN ANLAMI

Doğaüstücülük

Yaşamda anlam üzerine yazan analitik filozofların çoğu, bir yaşamın anlam kazanabileceği tüm belirli yolları kapsamayı amaçlayan teoriler, yani temel ve genel ilkeler geliştirmeye ve değerlendirmeye çalışmaktadır. Ahlak felsefesinde olduğu gibi, tanınabilir "anti-teorisyenler", yani anlam koşulları arasında bir ilke biçiminde birleştirilemeyecek kadar çok çoğulculuk olduğunu savunanlar vardır .

Ancak, sistematik birlik arayışının, mevcut olup olmadığı konusunda kesin bir sonuca varmak için henüz çok erken olduğu da iddia edilebilir.

Teoriler, metafizik bir temelde, yani anlamı oluşturan özelliklerin ne tür olduğuna göre standart olarak ayrılır. Doğaüstücü teoriler, manevi bir alemin yaşamdaki anlam için merkezi öneme sahip olduğunu savunan görüşlerdir. Çoğu Batılı filozof, maneviyatı İbrahimî dinlerde yaygın olarak anlaşıldığı şekliyle Tanrı veya ruh olarak ele almıştır. Buna karşılık, natüralist teoriler, bilimsel yöntemle özellikle iyi bilinen fiziksel dünyanın yaşamın anlamı için merkezi öneme sahip olduğu görüşündedir.

Anlamın merkezinde, ne ruhsal ne de fiziksel olan soyut bir özelliğin yer aldığı, doğaüstü olmayan bir teori için mantıksal bir alan mevcuttur. Ancak, son dönem Anglo-Amerikan-Avustralasya literatüründe bu olasılığa çok az dikkat çekilmiştir .

Tanrı'nın bir hayata anlam bahsettiği iddiası olan doğaüstücülüğün, Tanrı'nın var olduğu iddiası olan teizmden mantıksal olarak farklı olduğunu belirtmek önemlidir. Doğaüstücülüğü savunanların çoğu aynı zamanda teizmi de savunsa da, kişi ikincisini kabul etmeden ilkinin kabul edebilir ve bu da kişiyi hayatın anlamsız olduğu veya en azından özsel anlamdan yoksun olduğu görüşüne bağlar. Benzer şekilde, çoğu doğabilimci ateist olsa da, Tanrı'nın var olduğunu ancak hayattaki anlamla hiçbir ilgisi olmadığını veya hatta onu azalttığını iddia etmek çelişkili değildir. Bu pozisyon kombinasyonları mantıksal olarak mümkün olsa da, bazıları özsel olarak mantıksız olabilir.

Alan, hayatı anlamlı kılacak şey hakkındaki değerlendirici iddiaların ve ruhsal koşulların var olup olmadığına dair metafizik iddiaların çeşitli kombinasyonlarının karşılaştırmalı çekiciliğinin tartışılmasından faydalanabilir.

HAYATIN ANLAMI

Son 15 yılda, iki farklı doğaüstücülük türü düzenli olarak ayırt edilmeye başlandı . Bu yalnızca yaşamın anlamıyla ilgili literatürde değil, aynı zamanda Tanrı'nın veya bir ruhun var olmasının arzu edilir olup olmadığı konusundaki ilgili pro-teizm/anti-teizm tartışmasında da geçerlidir. Bir yandan, hayatta herhangi bir anlam için manevi koşulların gerekli olduğunu savunan aşırı doğaüstücülük vardır.

Ne Tanrı ne de bir ruh varsa, o zaman bu görüşe göre herkesin hayatı anlamsızdır. Diğer yandan, hayatta büyük veya nihai bir anlam için manevi koşulların gerekli olduğunu, ancak hayatın kendi başına bir anlamı olmadığını savunan ılımlı doğaüstücülük vardır. Ne Tanrı ne de bir ruh varsa, o zaman bu görüşe göre herkesin hayatının bir anlamı olabilir, hatta anlamlı olabilir, ancak hiç kimsenin hayatı en arzu edilir anlamı sergileyemez. İlimli bir doğaüstücü için Tanrı veya bir ruh anlamlılığı önemli ölçüde artıracak veya ona önemli ölçüde katkıda bulunan bir koşul olacaktır.

Büyük veya nihai anlamın tanımlanmasının çeşitli yolları vardır; bazen niceliksel olarak "sonsuz" , niteliksel olarak "daha derin" , ilişkisel olarak "sınırsız" , zamansal olarak "ebedi" ve perspektifsel olarak "evrenin bakış açısından" olarak. Bu ayrımların birbirleri üzerinde nasıl bir etkisi olabileceği gibi önemli bir soru üzerine henüz bir düşünce yapılmadı; örneğin, bazılarının diğerlerinden daha temel mi, yoksa bazılarının diğerlerinden daha değerli mi olduğu gibi.

Aşırı/ılımlı ayrımını kesen, Tanrı merkezli teoriler ile ruh merkezli teoriler arasındadır. İlkine göre, Tanrı ile bir tür bağlantı , kişinin bir ruhu olmasa bile hayatta anlam oluşturur. Buna karşılık, ikincisine göre, Tanrı var olmasa bile, bir ruha sahip olmak ve onu belirli bir duruma sokmak hayatı anlamlı kılar. Elbette birçok doğaüstücü, anlamlı bir varoluş için Tanrı ve ruhun birlikte gerekli olduğuna inanır. Ancak, bunlardan yalnızca birinin gerekli olduğu daha basit görüş yaygındır ve bazen karmaşık görüş için öne sürülen argümanlar, daha basit görüşten daha fazla onu desteklemede başarısız olur.

Natüralizm

Natüralizmin, fiziksel yaşamın yaşamın anlamının merkezinde yer aldığı, manevi bir alem olmasa bile, esasen anlamlı bir yaşamın mümkün olduğu görüşü olduğunu hatırlayalım.

THADDEUS METZ

HAYATIN ANLAMI

Doğaüstücülük gibi, çağdaş natüralizm de ılımlı ve aşırı olmak üzere iki farklı varyanta izin verir. İlimli versiyon, bilimin iyi bildiği gibi tamamen fiziksel bir evrende gerçekten anlamlı bir yaşam yaşanabilirken, manevi bir alem de varsa, biraz daha anlamlı bir yaşamın mümkün olacağıdır. Tanrı veya bir ruh, yaşamın anlamını artırabilir, ancak önemli katkıda bulunmazlar. Natüralizmin aşırı versiyonu, manevi bir alem olmasaydı yaşamın anlamı açısından daha iyi olacağı görüşüdür. Bu bakış açısından, Tanrı veya bir ruh anti-madde olurdu, yani bizim için mevcut olan anlamdan uzaklaşır ve tamamen fiziksel bir dünyayı tercih edilir hale getirirdi.

İlimli/aşırı ayrımını kesen, öznelcilik ve nesnelcilik arasındaki ayrımdır; bunlar, fiziksel olduğu ölçüde anlamlılığın doğasına dair teorik açıklamalardır. İnsan zihninin anlamı ne ölçüde oluşturduğu ve insanlar arasında değişmez anlam koşullarının olup olmadığı açısından farklılık gösterirler. Öznelciler, anlamın değişmez standartlarının olmadığına inanırlar çünkü anlam özneye görelidir, yani bir bireyin herkes tarafından paylaşılmayan belirli arzuları veya amaçları gibi tutumlarına bağlıdır. Kabaca, bir şey bir kişi için eğer onu güçlü bir şekilde istiyorsa veya aramayı amaçlıyorsa ve elde ediyorsa anlamlıdır. Objektivistler ise, anlamın en azından kısmen zihinden bağımsız olması, yani yalnızca herhangi birinin zihinsel durumlarının nesnesi olması nedeniyle elde edilmemesi nedeniyle bazı değişmez anlam standartları olduğunu savunurlar. Burada bir şey içsel doğası nedeniyle, istenip istenmediğinden bağımsız olması anlamında anlamlıdır; anlam ise bu tepkileri hak eden türden bir şeydir. Tüm insanların belirli bir bakış açısından birleşeceği değişmez anlamlılık standartlarının bulunduğu ortogonal bir bakış açısı için mantıksal bir alan mevcuttur. Ancak, bu alanda pek etkili olmamıştır.

Öznelcilik

Natüralizmin bu versiyonuna göre, yaşamdaki anlam, her kişinin değişken tutumlarına bağlı olarak kişiden kişiye değişir. Yaygın örnekler, kişinin güçlü bir şekilde istediği şeyi elde etmesi, yüksek sıralı hedeflerine ulaşması veya gerçekten önemli olduğuna inandığı şeyi yapması durumunda hayatının daha anlamlı olduğu görüşleridir. Etkili bir öznelci yakın zamanda, ilgili zihinsel durumun şefkat veya sevgi olduğunu, dolayısıyla yaşamın yalnızca kişinin bir şeyi önemseydiği veya sevdiği ölçüde anlamlı olduğunu savundu .

HAYATIN ANLAMI

Bir diğeri yeni öneri ise, anlamlılığın "özgürce yaratmış veya kabul etmiş ve şimdi en yüksek endişesinin projelerini teşvik eden ve besleyen kişiyi canlandıran aktif bir katılım ve onaylama"dan oluştuğudur.

Yirminci yüzyılın ortalarında, pozitivizm, bilişselcilik dışıcılık, varoluşçuluk ve Humeanizm'in etkili olduğu dönemde öznelcilik baskındı . Ancak, yirminci yüzyılın son çeyreğinde, en iyi açıklamaya çıkarım ve yansıtıcı denge, normatif argümantasyonun kabul görmüş biçimleri haline geldi ve nesnel değer varlığı ve doğası hakkındaki iddiaları savunmak için sıklıkla kullanıldı. Sonuç olarak, anlam konusundaki öznelcilik hakimiyetini kaybetti. Öznelciliği savunanlar, nesnel değer hakkındaki inançları haklı çıkarma girişimlerine sıklıkla şüpheyi yaklaşırlar. Teorisyenler, genellikle alternatiflerin tatsız olması nedeniyle öznelciliği kabul etmeye yönelirler; hayatta anlamın bazı insanlar için elde edildiğinden oldukça emindirler, ancak bunun zihinden bağımsız, doğal veya doğaüstü bir şeye nasıl dayandırılabilirliğini göremezler. Bu olasılıkların aksine, insanların anlamlı bulunduğu veya yaşamlarından istedikleri açısından neyin anlamlı olduğunu açıklamak basit görünmektedir. Öznelciliğin bu gerekçesini ele almak için epistemoloji, metafizik ve dil felsefesinde geniş kapsamlı meta-etik tartışmalara ihtiyaç vardır.

Öznelcilik için, bu teorinin yaşamdaki anlamın belirli sezgisel özelliklerini en iyi şekilde açıkladığını savunan, daha sınırlı başka argümanlar da mevcuttur. Birincisi, öznelcilik, anlamlı bir yaşamın gerçek bir yaşam olduğunu düşünmek makul olduğu için makul görünmektedir. Bir kişinin yaşamı, kendine veya en derin doğasına sadık kaldığı ölçüde anlamlıysa, o zaman anlamın yalnızca kişinin önemseydiği meselelerin bir işlevi olduğuna inanmak için bazı nedenlerimiz vardır.

İkincisi ise, anlamın genellikle kişinin kendini kaybetmesinden, yani bir aktivite veya deneyime dalmasından, bundan sıkılmaktan veya onu sinir bozucu bulmaktan kaynaklandığı tartışmasıdır. Zihni yoğunlaştıran işler ve ilgi çekici ilişkiler, anlam açısından merkezi görünmektedir ve bu, içerdikleri öznel unsurlar nedeniyle böyledir. Üçüncüsü, anlam genellikle belirli bir kişi için hayatı yaşamaya değer kılan bir şey olarak ele alınır, yani ona sabahları yataktan kalkmak için bir sebep verir ve öznelciliğin bunu en iyi şekilde açıkladığı düşünülür.

HAYATIN ANLAMI

Eleştirmenler, bu argümanların yaygın bir itiraza karşı savunmasız olduğunu savunuyorlar: Kendini gerçekleştirmede, kendini kaybetmede ve yaşamak için bir nedene sahip olmada nesnel değerin rolünü ihmal ediyorlar . Kişi, diyelim ki, başında 3.732 saç teli bulunduruyorsa, uzun mesafe tükürme becerisini geliştiriyorsa, büyük bir ip yumağı topluyorsa gerçekten kendine sadık olmuyor, kendini anlamlı bir şekilde kaybetmiyor veya yaşamak için gerçek bir nedene sahip olmuyor. Karşı örnekler, öznel koşulların yaşamda anlamı temellendirmek için yetersiz olduğunu öne sürüyor; Anlamın oluşması için nesnel olarak değerli olan ve kişinin olumlu tutumlarının bunlara yönelmesi gereken belirli eylemler, ilişkiler ve durumlar var gibi görünüyor.

Böyle diyor objektivistler, ancak sübjektivistler bu noktanın cazibesini hissederler ve genellikle karşı örneklerden kaçınmaya çalışırlar, çünkü birinin kafasındaki 3.732 saç telini ve geri kalanını korumanın anlamlılığını kabul ederek kurşunu ısırmak zorunda kalmazlar.

Önemli bir strateji, sübjektivistlerin doğru türden bir yanlı tutuma başvurarak karşı örneklerden kaçınabileceklerini öne sürmektir. Bir bireyin istediği şey yerine, ilgili zihinsel durum belki de duygusal-algisal bir görme-olarak, "kategorik" bir arzu, yani kişinin hayatını devam ettirmeye değer kılmak için aldığı kimliğinin kurucu içsel bir arzusu veya bir şeyin kendi iyiliği için yüksek değer vermesi için iyi bir nedeni olduğuna dair bir yargıdır.

Ancak burada bile, objektivistler, "iradenin kendini meşgul etmek için iyi bir neden olarak görmeyi seçtiği her şeyin, irade için iyi bir neden gibi görünebileceğini" savunacaklardır. "Ancak iradenin kendisi... nesnel nedenleri arzular; ve çoğu zaman bunlara sahip olduğunu düşünmedikçe ilerleyemez". Ve nesnelliğe herhangi bir başvuru olmadan, karşı örneklerin yeniden ortaya çıkması muhtemeldir.

Karşı örneklerle başa çıkmak için bir diğer öznelci strateji, anlamlılığı bireysel bir değerleyicinin tutumlarına değil, bir grubun tutumlarına dayandırma girişimidir . Böylesi öznelerarası bir hamle, karşı örneklerin önler mi? Eğer öyleyse, bunu nesnel bir teoriden daha makul bir şekilde yapar mı?